

Oterdum

Op deze plek tegen de dijk lag eens Oterdum, een dorpje dat in z'n bloeitijd 200 inwoners telde, voornamelijk zeelieden en boeren. Door het verhogen van de dijk tot Deltahoogte en door de industriële uitbreiding van de gemeente Delfzijl kon het dorp in de jaren zeventig niet meer behouden blijven. Karakteristiek was het witte kerkje dat boven de dijk uitstak. Ooit speelde Oterdum een belangrijke rol in de strijd tegen de Spanjaarden, nu getuigen alleen de grafstenen op de dijk nog van een ver verleden.

Verzvolgen

Oterdum bestond al in de Middeleeuwen. Daarvan getuigen oude kaarten en geschriften. Het dorpje werd door talloze stormvloedën geteisterd. Zo is opgetekend dat 'op 18 oktober 1283 de dijk brak o.a. bij Oterdum, eveneens op de 12e maart 1290, waardoor de plaats der oude sluis te Oterdum vernield werd en het dorp voor een groot gedeelte door de zee werd verzvolgen.'

Oude kaart uit 1898

Dijkverhoging

De dijk moest in 1974 op weilige Deltahoogte worden gebracht om het land en zijn bewoners te beschermen tegen stormvloedën en dijkdoorbraken. De geschiedenis van het Oldambt en het Reiderland is gekleurd door tientallen overstromingen, die vele duizenden Groningers het leven kostten. Dat mocht nooit meer gebeuren.

Gemaal Oterdum

Dat water een 'belangrijke' rol speelde blijkt wel uit de uitwateringsluizen die het gebied de laatste eeuwen markeerden. Zo werd de oude, uit 1729 daterende, uitwateringsluiz in Oterdum in 1908 vervangen door een stoomgemaal dat voor de lieve som van f. 10.300,00 werd gebouwd: gemaal Oterdum. De stoommachine zelf werd in 1924 vervangen door een viercilinder Brons motor.

Bij het op Deltahoogte brengen van de zeedijk (1974) moest het gemaal worden afgebroken. Het bemalingsgebied werd in tweeën gesplitst en twee nieuwe gemalen vervangen nog steeds het oude gemaal. Gemaal Zijlvest-Oterdum bemaalt het grootste gebied en watert af op het Oosterhornkanaal en het kleinste gebied werd samengevoegd met de polder Tonnistil en watert af op het Termunterzijldiep. In de zijmuur van het eerste gemaal vindt u de gedenksteen van de oude uitwateringsluiz.

Gemaal Tonnistil

Laatste rustplaats

De nieuwe verhoogde zeedijk is over het oude kerkhofje gelegd. De doden, die hier sinds eeuwen begraven liggen hoefden hun laatste rustplaats niet op te geven. Alleen de grafstenen zijn verwijderd en in de nieuwe dijk zorgvuldig weer teruggezet.

Beschermende hand

In 1976 gaf de provincie Groningen aan kunstenaar M. Meesters opdracht een beeld te maken ter herinnering aan Oterdum. Het monument in de vorm van een hand markeert de plaats waar eens het kerkje stond. De hand beschermt het kerkje van Oterdum tegen de oprukkende golven en de industrie.

Verdwenen dorpen

Oterdum verdween in de jaren zeventig van de twintigste eeuw, toen de gemeente Delfzijl ruimte nodig had voor nieuwe industriegebieden. Drie dorpen in de Oosterhoek werden steen voor steen afgebroken: Weiwerd, Heveskes en Oterdum. Alleen het kerkje van Heveskes en enkele huizen en een schooltje in Weiwerd bleven gespaard. Het kerkje van Heveskes is gerestaureerd.

Kerkje van Heveskes

Strategische ligging

Oterdum was strategisch gelegen en kende daarom vanaf de 15e eeuw een gewapende schans met verschillende kerens is belegerd. In 1514 werd Oterdum ingenomen door de Saksen en in 1584 door de Spanjaarden. Troepen onder leiding van de Heer van Nijenort, Wigbold van Ewsom en Azinga Entes heroverden Oterdum op de Spanjaarden.

De Toxopeus

Bij de sloop van de kerk vond men de grafsteen van een van de predikanten: Ds. Johannes Toxopeus, zoon van een predikant uit het Duitse Larrelt en stamvader van het geslacht Toxopeus in Nederland. Hij stierf in 1666 als gevolg van een pest-epidemie en is begraven voor de preekstoel in de kerk. De grafsteen is onlangs verplaatst naar het NH kerkje van Woldendorp.

www.toxopeus.org

Orgel

Het orgel uit het kerkje van Oterdum is naar Heinenoord in de Hoekse Waard gegaan.

Schip in nood

De dominee kon vanaf zijn preekstoel uitkijken over de Eems. Op een keer zag hij een schip in nood en riep midden in zijn preek: 'Het is goed dat we hier zijn broeders, want daarginds vergaat een schip.' Het kerkvolk bleef rustig zitten; ze wisten dat er nu snel weer wat te juttten zou zijn!

Grondgebruik

Met de oprukkende industrie liep het niet zo'n vaart. De industriegrond waar eens de huisjes van Oterdum stonden is nu op heden niet gebruikt...

Juttten

Veel inwoners van het Waddengebied deden vroeger aan juttten: het zoeken en verzamelen van op het strand aangespoelde goederen, alkomstig van (vergane) schepen. Stranddieverij was verboden maar vormde een welkome aanvulling op de schaarse middelen van bestaan.

Fragment Gedicht 'Kerkje van Oterdum'

Kerkje van Oterdum ston zo verlegen
Doeknekt, mit diek as'n arm der om tou
Dij hom beschaarmde deur Eemswind en regen
Taktien van Godsrucht deur altied en nou

Tied dij verandert, 't nemi ainmaal 'n keer,
Kerkje van Oterdum staait er-noit meer...